

Білецький З. І.,

курсант

Навчально-наукового інституту
права та підготовки фахівців для
підрозділів Національної поліції
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ

Нагорна О. О.,

старший викладач кафедри
цивільного права та процесу
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ,
старший лейтенант поліції

МАЙНОВА ОСНОВА ГОСПОДАРЮВАННЯ

Майнову основу господарювання становить право власності. Власник має право володіти, користуватися та розпоряджатися своїм майном. Щодо змісту права власності, законодавець у ст. 135 ГК України зазначає, що «власник майна має право один або з іншими власниками на основі належного йому або їм майна засновувати господарські організації або ж здійснювати господарську діяльність в інших організаційно-правових формах господарювання, що не заборонені законом та на свій розсуд, визначаючи мету і предмет, а також структуру утвореного суб'єкта господарювання, склад, компетенцію органів управління, а також порядок користування майном, також приймати рішення про припинення заснованих ним суб'єктів господарювання» [1].

Особливості набуття та припинення майнового права власності, а також володіння, користування та розпорядження цим майном встановлюються лише законом. Також визначаються види майна, які можуть перебувати лише у муніципальній чи державній власності. Суб'єктами приватної власності можуть бути фізичні та юридичні особи. А стосовно сфери підприємництва слід зазначити, що громадяни-підприємці, комерційні та некомерційні організації, крім державних та муніципальних підприємств, а також установ, є власниками майна, на основі якого вони здійснюють господарювання. Майно, що використовується в підприємницькій діяльності, що належить громадянам-підприємцям та організаціям, обов'язково відокремлюється від майна інших осіб. Юридичною формою відокремлення майна виступає закріплення його на самостійному балансі у комерційних організацій чи кошторисі у некомерційних.

Наявне у підприємницької діяльності майно суб'єктів підлягає оцінці. Мають місце різні способи проведення оцінки та видів вартості. Майно громадян-підприємців та організацій є основою реалізації відповідальності за

їх зобов'язаннями. Чинне законодавство встановило правило повної майнової відповідальності. Юридичні особи, крім фінансованих власником установ, відповідають згідно своїх зобов'язань всім майном, що їм належить.

Ведення господарського майна – похідне право від права власності та речове право юридичних осіб, які не є власниками з господарського та іншого використання майна власника [2, с. 33]. Суб'єктами господарського права можуть бути лише державні чи муніципальні підприємства. Такі підприємства називаються унітарними, оскільки їх майно є неподільним та не може бути розподілене за паями, чатами, акціями та вкладками. Майно, яке було передане підприємству на праві господарського ведення, виключається з фактичного володіння власника, який є засновником і зараховується на баланс такого підприємства. Це майно стає «розподіленим», тобто відокремленим від майна інших, і є базою самостійної майнової відповідальності підприємства.

Закон зазначає права власника щодо майна, яке перебуває у господарському веденні та має такі права:

- приймаються рішення про створення, реорганізацію чи ліквідацію підприємства, призначається відповідна комісія та затверджуються ліквідаційні баланси підприємства;
- визначаються цілі, предмет, види, а також згода на участь підприємства в асоціаціях та інших об'єднаннях комерцій;
- визначається порядок складання, встановлення та затвердження показників програми фінансово-господарської діяльності;
- затверджує статут підприємства, вносить до нього зміни;
- формується відповідний фонд державного чи муніципального підприємства;
- призначається на посаду керівник, укладається з ним, змінюється та припиняється трудовий договір;
- погоджується прийняття на роботу підприємницького бухгалтера, укладання з ним відповідних документів;
- затверджує бухгалтерську звітність та звіти підприємства;
- дається згода на розпорядження нерухомим майном;
- здійснюється контроль за використанням та безпекою майна, що належить підприємству. Для цього призначаються та здійснюються відповідні перевірки [3].

Згідно з законом власник може отримати право на частину прибутку від використання майна, що має місце у господарському веденні підприємства. Тобто, власник кожен рік перераховує до запровадженого бюджету частину прибутку, який залишається в його розпорядженні після сплати податків. Право на майно, закріплене за підприємством виникає з моменту передачі такого майна підприємству. Використання здійснюється підприємством відповідно з цілями діяльності та призначення такого майна. Слід зазначити увагу на те, що власник не має права вилучати майно, яке використовується не за своїм призначенням, не інакше як санкція за неправомірну поведінку підприємства [4, с. 79].

Зазначаючи ст. 319 ЦК України, власник володіє, користується і розпоряджається своїм майном на власний розсуд. Він вправі сам вирішувати, що робити зі своїм майном, обов'язково керуючись виключно своїми інтересами та здійснювати щодо нього будь-які дії, що не можуть суперечити закону і порушувати права інших осіб та інтересів суспільства. Діяльність власника може бути обмежена чи лише у випадках і в порядку, встановлених чинним законом, тобто правомочності власника не можуть бути безмежними, а закон може встановлювати певні обмеження здійснення права власності [5].

Підсумовуючи все вище сказане, казенне хотілося б зазначити, що підприємство має право розпоряджатися своїм майном, як рухомим, так і нерухомим, лише з дозволу його власника. Можуть бути передбачені інші правочини підприємства, вчинення яких не може здійснюватися без згоди власника. Самостійно підприємство вправі реалізувати лише готову продукцію, що виробляється їм, якщо воно не встановлено відповідним законом. Слід враховувати також, що підприємство залишає за собою право розпоряджатися майном, яке належить йому, в тому числі і за згодою власника та тільки в межах, що не позбавляють його можливості здійснювати діяльність, предмет та цілі якої визначені статутом такого підприємства. У статуті підприємства визначаються також джерела формування та режим використання майна, переданого підприємству; основи обліку, звітності, контролю над цільовим використанням майна тощо.

Список використаних джерел:

1. Господарський кодекс України: Закон України. Редакція від 19.08.2022 р. № 436-IV.
2. Задихайло Д. В. Право на підприємницьку діяльність у системі відносин правового господарського порядку. *Вісник Академії правових наук України*. 2011. № 2 (65). С. 33.
3. Щербіна В. С. До питання щодо принципів господарського права. *Вісник південного регіонального центру Національної академії правових наук України*. 2014. № 1.
4. Корнієнко М. В. Основа господарського права в розв'язанні юридичних проблем. *Верховенство права*. 2017. № 2. С. 79.
5. Цивільний кодекс України: Закон України. Редакція від 10.10.2022 р. № 435-IV.